

El dret d'accés a la cultura com a criteri per a les polítiques culturals

Published by [Interacció](#) [1] on 08/05/2014 - 08:46 | Last modification: 04/08/2026 - 08:22

L'article de Beatriz Barreiro Carril se situa en un context marcat per les polítiques d'austeritat adoptades arran de la crisi financera de 2008, que comporten reduccions importants de la despesa pública en nombrosos països europeus i afecten especialment el sector cultural. En aquest escenari, l'autora planteja una qüestió central: si l'accés a la cultura constitueix un dret humà, fins a quin punt aquestes polítiques poden limitar-ne l'exercici.

La seva aportació consisteix a abordar el debat des d'una perspectiva jurídica, centrant-se en les obligacions dels estats envers la garantia dels drets culturals més que no pas en consideracions de conveniència política.

L'argument central és que les polítiques culturals no haurien de dependre únicament de les prioritats dels governs, sinó dels drets culturals reconeguts internacionalment. Barreiro sosté que aquest canvi de perspectiva ofereix un marc més estable per dissenyar polítiques públiques, perquè converteix l'accés a la cultura en una obligació jurídica vinculada al dret de participar en la vida cultural reconegut al Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals.

Per desenvolupar aquesta idea, l'autora destaca tres avenços recents del sistema de Nacions Unides. El primer és l'Observació General núm. 21 del Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals (2009), que concreta el contingut del dret a participar en la vida cultural. El segon és la creació de la figura de l'Experta Independent en drets culturals, que contribueix a definir les obligacions dels estats i a identificar bones pràctiques. El tercer és el Protocol Facultatiu del Pacte Internacional, que reforça la justiciabilitat dels drets econòmics, socials i culturals mitjançant la possibilitat de presentar reclamacions individuals. Segons Barreiro, aquests tres instruments permeten superar la tradicional indeterminació dels drets culturals i ofereixen orientacions útils per a les polítiques públiques.

?L'accés a la cultura esdevé un dret efectiu quan les polítiques públiques garanteixen les condicions perquè tothom pugui participar en la vida cultural.

Una part especialment rellevant de l'article és la interpretació del dret a participar en la vida cultural. L'autora mostra que aquest dret va molt més enllà del consum cultural. Inclou la possibilitat d'escollir la pròpia identitat cultural, participar en la definició de les polítiques culturals, accedir al patrimoni cultural i intervenir en la seva interpretació i preservació. També assumeix una concepció antropològica de la cultura que incorpora formes de vida, llengües, valors, tradicions i pràctiques socials, no únicament les arts. Aquesta ampliació del concepte reforça la idea que les polítiques culturals afecten dimensions centrals de la ciutadania democràtica.

L'article dedica una atenció considerable als indicadors. Barreiro considera que la manca d'eines per mesurar els drets culturals ha dificultat històricament la seva protecció efectiva. Per això defensa que les polítiques culturals incorporin sistemes d'indicadors basats en estàndards internacionals de drets humans. Els indicadors no haurien de limitar-se a descriure l'activitat cultural, sinó que haurien de permetre avaluar si els estats compleixen les seves obligacions en matèria d'accessibilitat, disponibilitat i participació cultural. Aquesta aproximació converteix l'avaluació en una peça central de la garantia dels drets culturals.

En relació amb la crisi econòmica, Barreiro rebutja la idea que els drets culturals siguin prescindibles en temps d'austeritat. Recorda que el Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals va establir que qualsevol mesura regressiva ha de ser temporal, necessària, proporcionada, no discriminatòria i compatible amb el contingut mínim dels drets reconeguts. Això implica que les retallades pressupostàries també han de ser avaluades des de la perspectiva dels drets humans i no exclusivament des de criteris fiscals. L'autora assenyala, a més, que aquestes exigències gairebé no van influir en les polítiques europees adoptades durant la crisi.

La principal aportació del text és mostrar que els drets culturals poden actuar com un marc normatiu per orientar les polítiques culturals i limitar els efectes de decisions conjunturals. L'article anticipa una línia de treball que posteriorment s'ha consolidat, especialment amb el desenvolupament del discurs dels drets culturals impulsat per les Nacions Unides.

El text reflecteix les limitacions del moment en què fou escrit. La confiança en la capacitat dels instruments jurídics internacionals per modificar les polítiques públiques apareix avui més matisada. L'experiència posterior mostra que la consolidació dels drets culturals depèn tant dels marcs legals com de la seva institucionalització, dels sistemes d'avaluació, de la disponibilitat de recursos i de la capacitat política per convertir aquests drets en criteris ordinaris de governança cultural. Precisament per això, l'article conserva interès: representa un moment en què els drets culturals deixen de ser concebuts com una aspiració abstracta i comencen a definir-se com una base operativa per pensar les polítiques culturals.(n. de l'e., 2026)

Referència

Barreiro Carril, B. (2013). *The right of access to culture: An effective human right for the establishment of consistent cultural policies in Europe in the context of the economic crisis?* *Revista Española de Relaciones Internacionales*, 5, 44–62.

[Text complet \(pdf\)](#) [2]

Categories: Publicacions acadèmiques

Categories: Recursos i publicacions

Tags: drets culturals

Tags: accés a la cultura

Tags: polítiques culturals

Tags: avaluació de polítiques culturals

Tags: recerca cultural Referència

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2014/05/dret-acces-cultura>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/agora-therightofaccesstoculture-4844072.pdf>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/4969>